

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

PATRZEĆ vs. PATRZYĆ

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

Czy forma PATRZYĆ jest poprawna? Czy może tylko PATRZEĆ jest właściwa?

Tak postawione pytanie świadczy o braku znajomości historii języka. Jednakże kto zna na tyle historię języka, by takiego pytania nie zadać?

Formą starszą i zawsze poprawną jest postać PATRZYĆ. Profesor Andrzej Bańkowski pisze o niej tak: „bohémizm szerzący się przez Biblię, niesłychanie w polskim ekspansywny (kosztem rodzimych glądać, źrzeć) z derywatami swoimi polskimi”. Czasownik PATRZYĆ dotarł do polszczyzny zapewne wraz z pierwszymi przekładami Biblii i jako słowo „eleganckie” zaczął być powszechnie używany. Wiek XVII przynosi przekształconą formę PATRZEĆ, którą wspomniany etymolog dość ostro krytykuje słowami „błąd propagowany przez słownik pod red. W. Doroszewskiego”. Dziś łagodniej ocenilibyśmy tę postać, uznając ją raczej za innowację dialektów północno-wschodnich, która dzięki takim pisarzom, jak E. Orzeszkowa, A. Dygasiński, F. Zabłocki (a w XVII w. M. Rybiński), trwale zagościła w polszczyźnie. Co ciekawe, współczesna frekwencja tych dwóch wersji czasownikowych różni się, znacznie, jeśli chodzi o bezokolicznik i formy fleksyjne. Bezokolicznik PATRZEĆ pojawia się we współczesnych tekstach mniej więcej dwadzieścia razy częściej niż bezokolicznik PATRZYĆ, ale za to różnicujących odmianę form fleksyjnych czasu przeszłego używamy całkiem na odwrót. Znacznie częściej mówimy i piszemy: patrzyłam, patrzyłem, patrzyliśmy, patrzyłyście, patrzyli i patrzyły (czyli używamy form fleksyjnych czasownika PATRZYĆ) niż: patrzałam, patrzałem, patrzeliśmy, patrzałyśmy, patrzeli i patrzały (czyli form fleksyjnych czasownika PATRZEĆ).